

Vefrit fjármálaráðuneytisins

13. mars 2008

Skýrsla OECD um skattlagningu launa

Í nýrri skýrslu OECD um skattlagningu launa (Taxing Wages 2007) eru kynntar niðurstöður um þróun skattbyrði einstakra tekjuhópa og skattskriðs (e. fiscal drag). Skattskrið, sem er tæknilegt og flókið fyrirbæri, er skilgreint sem þau áhrif sem skatttekjur verða fyrir í stig-hækkandi skattkerfi af völdum breytinga á tekjum. Í fréttatilkyrningu OECD er sérstaklega horft til þess að hve miklu leyti skattkerfisbreyting skilar sér til einstakra tekjuhópa. Í því sambandi er bent á að Ísland er í hópi landa þar sem barnafólk greiddi hærra hlutfall tekna í skatta árið 2006 en skattkerfisbreytingar gáfu til kynna. Ekki er auðvelt að túlka niðurstöður svo flókinna útreikninga í alþjóðlegum samanburði þar sem ekki er tekið tillit til mismunandi uppbyggingar skattkerfa í einstökum löndum eða ólíkrar launaþróunar þeirra.

Til að útskýra það sem um er að ræða má setja greiddan tekjuskatt einstaklinga fram á einfaldan hátt:

tekjuskattur = ((tekjur*skattprósenta) – persónuafsláttur) – barnabætur
Hér er um aðeins þrengri skilgreiningu að ræða en *skattafleyg* þann sem OECD mælir, en þar eru launatengd gjöld launþega og vinnuveitanda tekin með.

Laun á almennum markaði hækkuðu um 50% frá árinu 2000 til 2006 en verðlag hækkaði á sama tíma um ríflega 30%. Kaupmáttur launa hækkaði verulega á tímabilinu. Skattprósenta í tekjuskatti var lækkuð úr 25,75% í 24,75% árið 2005 og í 23,75% árið 2006. Skatthlutfall í staðgreiðslu lækkaði um 1,65% á tímabilinu. Yfir tímabilið var upphæð persónuafsláttar hækkuð um 90% af þróun verðlags og lækkaði því um 9% að raungildi á tímabilinu. Frá síðustu áramótum er upphæð persónuafsláttar hækkuð til jafns við verðlag. Barnabætur með börnum yngri en 7 ára hafa vaxið að raungildi um 28% á þessu tímabili. Heildarupphæð barnabóta hefur vaxið umtalsvert.

Það sem kemur í ljós miðað við ofangreint er að það er fyrst og fremst hækkan raunlauna á tímabilinu sem hefur leitt til þess skattskriðs sem OECD mælir og lækkan persónuafsláttar að raungildi aðeins að litlu leyti. Ef tekjur hefðu haldist óbreyttar að raungildi miðað við þær breytingar sem framkvæmdar voru á skattkerfinu hefði skattbyrðin lækkað og á sú niðurstaða einnig við um barnafólk.

Vert er að huga að því að íslenska skattkerfið er með stigvaxandi (e. progressive) eiginleika þannig að aukinn kaupmáttur launa leiðir til aukinnar skattbyrði. Það er talið eðlilegt að fólk með auknar tekjur að raungildi greiði meira til rekstrar samfélagslegrar þjónustu. Við þetta má bæta að skattprósenta á Íslandi er orðin lág í alþjóðlegum samanburði. Mikilvægt er að skoða mælingar OECD á skattskriði í ofangreindu samhengi.

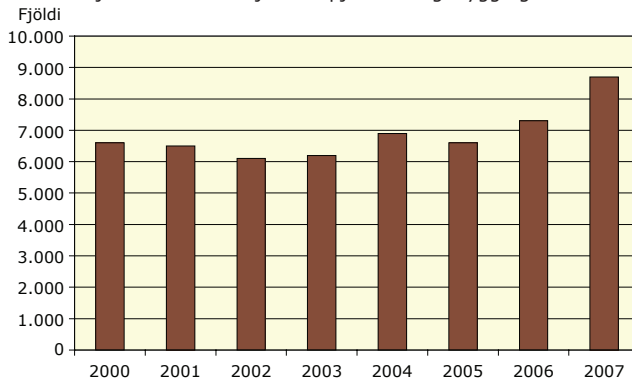
Þá má benda á að á ofangreindu tímabili jókst kaupmáttur ráðstöfunartekna á mann um rúm 25%. Það er vegna þess að með lækkan skattprósentunnar lækkaði hlutfall skatta í tekjum. Auknar tilfærslur til heimilanna í formi persónuafsláttar og bóta lögðust síðan við atvinnutekjur. Því hefur hagur vinnandi fólks batnað umtalsvert á tímabilinu.

Varðandi þá fullyrðingu OECD að skattbreytingar undanfarinna ára hafi samkvæmt slíkum mælingum komið þeim tekjuhærra til góða þá er það út af fyrir sig rétt. Hátekjuskatturinn svonefndi var afnuminn til að einfalda kerfi tekjuskatta og auka framboð vinnuafis, en honum var talið fylgja óhagræði á vinnumarkaði. Í efnahagsskýrslu fyrir Ísland árið 2001 mælti OECD raunar með afnámi hátekjuskattsins þar sem viðmiðunarupphæðin hafði lækkað að raungildi með þeirri afleiðingu að vaxandi hópur fólks með sem næst meðaltekjur greiddi skattinn. Ofangreindar skattkerfisbreytingar hafa borið tilætlaðan árangur því atvinnustig á Íslandi er með því hæsta og atvinnuleysi með því lægsta sem er að finna hjá OECD-ríkjunum og velferð borgaranna með því mesta sem þekktist.

Vinnuafli í fjármálageiranum

Uppganger fjármálastofnana hefur verið í brennidepli undanfarin misseri en eftir því sem óróleikinn á alþjóðlegum fjármálamörkuðum hefur staðið lengur hafa menn haft áhyggjur af því hvernig þær muni þróast áfram. Íslenskar fjármálastofnanir hafa vaxið mjög undanfarin ár, bæði erlendis og hérlendis, að umfangi og mannafla. Þessi þróun hefur þó ekki staðið lengi. Einkavæðingu viðskiptabankanna var endanlega lokið snemma árs 2003 og fjöldi starfsmanna í þessum geira atvinnulífsins hafði þá farið nokkuð minnkandi um nokkurra ára skeið. Það er í raun ekki fyrr en árið 2006 sem fjölgun starfsmanna í fjármálaþjónustu fer að verða áberandi en þá fjölgaði þeim um 11%. Árið 2007 fjölgaði þeim enn, og nú um tæp 20%. Alls töldust 8.700 manns starfandi í fjármálaþjónustu árið 2007. Það vekur athygli að frá árinu 2005 hefur körlum fjölgað um 71% meðan konum hefur fjölgað um 11%.

Fjöldi starfandi í fjármálaþjónustu og tryggingastarfsemi

Heimild: Hagstofa Íslands (vinnumarkaðskönnun).

Athyglisverður dómur EFTA dómstólsins

Í 61. gr. samningsins um evrópska efnahagssvæðið kemur fram sú meginregla að óheimilt er að veita ríkisaðstoð sem er til þess fallin að raska samkeppni með því að ívilna ákveðnum fyrirtækjum, eða framleiðslu ákveðinna vara, að því leyti sem hún hefur áhrif á viðskipti milli samningsaðila. Á undanförunum misserum hafa komið upp álítmál um að hvaða marki þessi meginregla gildi á sviði þjónustu í almannabágu og hvenær hægt sé að líta svo á að stofnanir á vegum ríkis eða sveitarfélags, sem sinna lögbundinni þjónustu í almannabágu, séu skilgreindar sem fyrirtæki í skilningi ríkisstyrkjareglna og falli þar með undir umrædda 61. gr. samningsins um evrópska efnahagssvæðið. Þetta stafar af því einkaaðilar hafa í auknum mæli haslað sér völl á sviði þjónustu í almannabágu. Hefur framkvæmdastjórn ESB m.a. í því skyni gefið út leiðbeinandi reglur um ríkisaðstoð vegna þjónustu í almannabágu. Þann 21. febrúar sl. kvað EFTA dómstóllinn upp athyglisverðan dóm í norsku máli þar sem reyndi á hvort opinber stuðningur við leikskóla í eigu sveitarfélaga kunni að fela í sér ólögmeða ríkisaðstoð. Forsaga málsins var sú að Eftirlitsstofnun EFTA (ESA) hafði í febrúar 2007 úrskurðað að hinn opinberi stuðningur félli ekki undir 61. gr. EES-samningsins, um tilkynningarskylda ríkisaðstoð, þar sem leikskólar í eigu sveitarfélaga væru ekki fyrirtæki í skilningi 61. gr. og að stuðningurinn gæti ekki talist hafa skaðleg samkeppnisáhrif á viðskipti milli samningsaðila. Einkarekinn leikskóli („Private Barnehagers Landsforbund“) kærði ákvörðun ESA til EFTA dómstólsins þar sem hann taldi að um ólögmeða ríkisaðstoð væri að ræða sem hefði neikvæð samkeppnisleg áhrif á sinn rekstur þar sem hann hefði ekki aðgang að samskonar ríkisaðstoð. Í dómi sínum staðfesti EFTA dómstóllinn niðurstöðu ESA um að ekki væri unnt að líta svo á að leikskóli í eigu sveitarfélags, sem nyti opinbers stuðnings, væri fyrirtæki í samkeppnisrekstri í skilningi 61. gr. EES-samningsins. Dóminn er að finna [hér](#).

Tekjur ríkissjóðs janúar		
12 mánaða breyting (%)	2007	2008
Skatttekjur og trygg.gjöld	26,9	9,5
Skattar á tekjur og hagnað	17,8	5,7
Eignarskattar	-26,8	40,0
Skattar á vöru og þjónustu	56,2	17,2
Tryggingagjöld	15,7	0,8
Tekjur alls	25,9	9,3

Gjöld ríkissjóðs janúar		
12 mánaða breyting (%)	2007	2008
Almenn opinber þjónusta	10,9	15,9
Heilbrigðismál	-0,4	6,8
Alm.trygg. & velferðarmál	10,3	11,0
Efnahags- og atvinnumál	37,6	-7,6
Menntamál	7,5	21,0
Gjöld alls	11,1	11,5

Afkoma ríkissjóðs janúar		
Milljónir króna	2007	2008
Handbært fé frá rekstri	23.518	25.410
Hreinn lánsfjárfjöfnuður	-6.824	24.359
Afborgun lána	-60	-576
Brúttó lánsfjárfjöfnuður	-7.214	23.453
Lántökur	31.861	-3.550
Breyting á handbæru fé	24.647	19.903

Ýmsar hagtölur		
12 mánaða breyting (%)	2007	2008
Verðbólga (febrúar)	7,4	6,8
Kjarnaverðbólga (febrúar)	7,9	6,4
Launavísitala (janúar)	10,1	6,2
Heildarvelta (jan.-okt. '07)	13,5	8,3
Smásöluvelta (jan.-okt. '07)	5,7	9,3
Atv.leysi, árst.leiðr. (febr.)	1,1	0,9